

Управління
школою

УДК 159.923:
37.014.623

ПАРТНЕРСТВО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ І БАТЬКІВ

ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ТА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ

Організація повноцінної взаємодії педагогів і батьків є сьогодні одним із найважливіших завдань, що стоять перед закладами освіти. Така взаємодія здійснюється постійно та є невід'ємною складовою виховної роботи закладу. У статті представлено практику роботи закладу з батьківською громадськістю, визначено напрями роботи, надаються певні рекомендації для класних керівників, творчих вчителів і небайдужих батьків.

Ключові слова: партнерство, методика контактної взаємодії, принципи взаємодії, форми роботи з батьками, функції спільної діяльності, коригувальна робота, соціально-психологічний супровід, психологічна освіта батьків.

**Людмила
НАГАЙ**

Директор комунального закладу „Навчально-виховний комплекс „Загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад” № 3 м. Дніпродзержинська”, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, Відмінник освіти України

Школа була та завжди залишається центром виховання майбутнього громадянина дзеркальної чистоти, високої духовності, доброти й чуйності, радості пізнання, доброзичливості та людяності.

Педагогічний колектив НВК № 3 намагається створити умови своїм вихованцям та учням для того, щоб кожна дитина, переступивши поріг закладу, знайшла та здобула все, що знадобиться їй у житті. Девізом роботи для педагогів стали слова К.О. Конраді: „Наша мета полягає не в тому, щоб зробити себе необхідними нашим дітям, а, навпаки, в тому, щоб допомогти їм скоріше навчитися обходитися без нас”.

Виховна мета є спільною для всіх ланок системи виховання закладу та є критерієм ефективності виховного процесу. Системний, комплексний, діяльнісний, творчий, диференційований, індивідуальний підходи до виховання на основі природовідповідності, культуровідповідності, свободовідповідності зумовлюють винайдення нових форм, методів і засобів виховання.

Важливою складовою навчально-виховного процесу сучасного закладу освіти є організація роботи з батьками, сім'ями учнів.

У нових умовах суспільно-економічного розвитку законодавство України чітко визначає межі відповідальності сім'ї за навчання і виховання дітей: саме батьки чи особи, які їх замінюють, зобов'язані

постійно дбати про своїх дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей, зміцнення фізичного здоров'я, отримання загальної освіти та інше [3, с. 25]. Треба зазначити, що В.О. Сухомлинський високо цінував роль батька й матері, старших у сім'ї, стверджуючи: „Людина в своєму моральному розвитку стає такою, яка в неї мати, точніше, яка гармонія любові та волі в її духовному світі, ...батько народжує і виражає, продовжує, розвиває себе в своєму синові й дочці, вливаючи своє духовне начало з духовним начало матері” [7]. На превеликий жаль, виходячи з об'єктивних та суб'єктивних факторів, значна кількість батьків самосувається від активної участі у вихованні дітей. Сьогодні сім'я не готова взяти на себе всю відповідальність за соціалізацію дітей. Тому важливе місце належить закладам освіти, педагогам, які завдяки фаховій освіті володіють необхідними психолого-педагогічними знаннями, професійними вміннями та навичками, виступають важливою складовою в системі „дитина – батьки – вчитель”. Саме від того, як організована й реалізована робота з батьками учнів, значною мірою залежить успішність процесу навчання та виховання дітей.

Першочерговим завданням за роки становлення навчально-виховного комплексу стало завоювання авторитету серед батьківської громадськості з метою вибору саме нашого навчального закладу на широкому „ринку освітніх послуг”. На сьогоднішній день в закладі існує особливе середовище, яке задовольняє потреби у високій якості освіти та має вагомий виховний вплив на становлення особистості дитини.

Важливим завданням педагогічного колективу є широке залучення батьків, усіх дорослих членів сім'ї до співпраці з педагогічним колективом, до активної участі в житті навчального закладу, часту.

Основи взаємодії педагогів із батьками сформульовані

В. Сухомлинським: „Якомога менше викликів до школи батьків для моральних нотацій дітям, для лякання дітей батьківською „сильною рукою”, для попередження про небезпеку „якщо й далі так буде продовжуватись”, – і якомога більше такого спілкування дітей з батьками, що приносить радість матерям і батькам. Усе, що в дитини в голові, душі, у зошиті, щоденнику, – усе це ми повинні розглядати з погляду взаємин дітей і батьків...” [7]. Діяльність батьків і педагогів заради інтересів дитини буде успішною, якщо вони стануть союзниками, що дасть їм змогу краще пізнати дитину, побачити її у різних ситуаціях, і таким чином допомогти дорослим усвідомити індивідуальні особливості дітей, розвивати їхні здібності, формувати ціннісні життєві орієнтири, долати негативні вчинки та прояви у поведінці.

Важливим завданням у діяльності педагогів закладу є налагодження партнерських відносин і спільних інтересів з родиною кожного учня, створення атмосфери довіри, взаєморозуміння, співтворчості у вихованні та навчанні підростаючого покоління.

Організація роботи з батьками в закладі – багатоаспектна та має значні педагогічні можливості. Успіх в організації роботи з батьками великою мірою залежить від особистості й авторитету педагога, його професійності, вміння спілкуватися з батьками, з колегами, з дітьми. Особливе місце в цьому процесі посідає класний керівник, який є першим, хто встановлює контакт із сім'єю учня, і чия компетентність стає обличчям закладу.

Свою роботу з батьками класні керівники намагаються будувати на методиці *контактної взаємодії*:

1. Пошук контактів (процес першого спілкування);
2. Пошук загальної теми (анкетування, спостереження, індивідуальні бесіди);
3. Встановлення загальних вимог до

- виховання дитини (педагогічне співробітництво);
- Зміцнення співробітництва в досягненні спільної мети (прогнозування можливих варіантів відносин вчителя з батьками);
 - Реалізація індивідуального підходу (заходи, спрямовані на виховання та перевиховання дитини);
 - Удосконалення педагогічної співпраці.

У співпраці з батьками педагоги передбачають проблеми, які є актуальними для різних вікових груп школярів. Робота з батьками має випереджальний характер, готує батьків до розуміння дітей та їх проблем [8, с. 124-127].

Свою взаємодію з батьками класні керівники закладу будують на основі наступних *принципів*:

- звернення до почуття батьківської любові та її повага;
- уміння розглянути в кожному учні позитивні сторони, що дозволяють

давати характеристику дітям із висуванням випереджальної позитивної оцінки;

- висока повага особистості батька й матері, їх батьківської турботи, трудової діяльності.

Повноцінній роботі з батьками передують обов'язкове **вивчення родини учнів**. Під час цього процесу звертається увага на таку інформацію:

- загальні відомості про родину;
- освітній рівень;
- характеристика членів родини;
- рівень педагогічної культури батьків;
- трудове виховання та профорієнтація дітей у родині;
- соціальні цінності родини.

Вивчення родин учнів дозволяє вчителю ближче познайомитися із самим учнем, зрозуміти уклад життя родини, її традиції, духовні цінності, стиль взаємин батьків та дітей. Досконале вивчення сімей учнів забезпечується застосуванням комплексу різноманітних методів: система характеристик, письмове опитування, анкетування, метод спостереження і прямого вивчення сім'ї, творчі роботи учнів. За результатами таких досліджень застосовуються відповідні форми і методи роботи, планується зміст педагогічного всеобучу батьків класу, визначаються сім'ї, які вимагають педагогічної допомоги та корекції у вихованні дітей [5, с. 241]

Оскільки ставлення батьків до потреб виховання не

є однозначним, то класні керівники намагаються будувати свої взаємини з ними так, щоб допомогти дитині зберегти душевний комфорт в умовах сім'ї та школи.

Творчість класного керівника проявляється:

1. У доборі відомостей про емоційний мікроклімат сім'ї шляхом проведення анкет;
2. У визначенні рівня взаємостосунків батьків з учителями;
3. У проведенні спільних зборів батьків і вчителів із метою накреслення шляхів поліпшення виховного впливу на дітей та співпраці між батьками та вчителями.

У практичній виховній співпраці з батьками класні керівники використовують як традиційні, так і нетрадиційні форми роботи [2, с. 226-232].

В організаційній роботі з батьками доцільним є поєднання індивідуальних, групових, колективних та масових форм роботи (схема 2). Провідною формою роботи з батьками, яка характеризується значною педагогічною доцільністю, є батьківські збори. Саме на батьківських зборах згуртовується колектив батьків, формулюється загальна думка щодо актуальних проблем життєдіяльності класу, формується педагогічна культура батьківської громадськості.

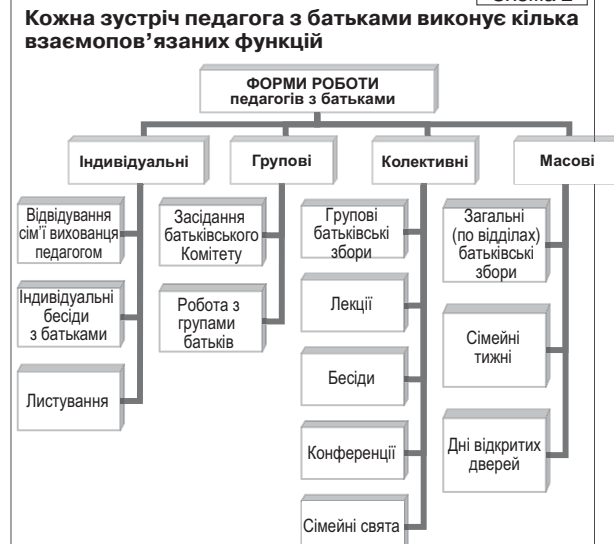
Для ефективної організації батьківських зборів періодично проводиться анкетування батьків [1, с. 138-143].

Вищим колегіальним органом батьківського та громадського самоврядування в закладі є загальні збори

(конференція) учасників виховного процесу.

Доброю традицією батьківських зборів у початковій школі є *сторінка радощів*, яку готують до батьківських зборів класоводи. На цій сторінці педагог фіксує досягнення дитини у навчанні та вихованні. Сторінка радощів допомагає батькам більше дізнатися про дитину, фіксує її досягнення у дитячому колективі. Щоб налаштувати батьків на відверту розмову на батьківських зборах використовується такий прийом, як „*Шапка запитань*”. Батьки складають одне для одного запитання-записки, кладуть у шапку, потім витягу-

Схема 2

АНКЕТА ДЛЯ БАТЬКІВ

1. Яку інформацію Ви хотіли б отримати на батьківських зборах?
2. Які питання виховання Вас особливо хвилюють?
3. Яку пресу ви читаєте?
4. Чим Ви можете допомогти класному керівнику в роботі з дітьми?
5. На що слід звернути увагу в роботі з Вашою дитиною?

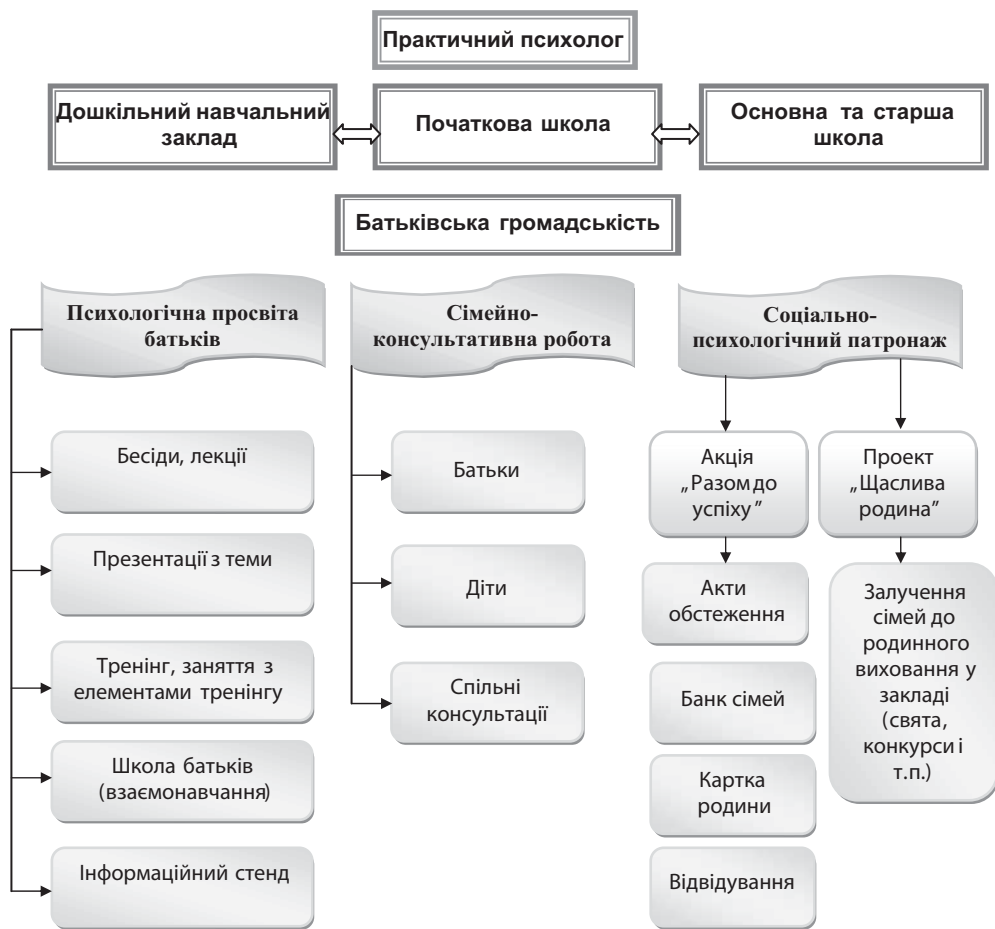
ють, кому яке дістанеться. Як відповідати, радяться один з одним. Така робота сприяє активному вирішенню проблем навчання та виховання. Ретельно підготовлені, нестандартні за формою й актуальні за значенням батьківські збори можуть активізувати виховний потенціал батьків.

Індивідуальні консультації — одна з найважливіших форм взаємодії класного керівника з батьками. Кожна консультація передбачає не тільки обговорення проблеми, але й практичні рекомендації щодо її вирішення. Перевагою є те, що наодинці з педагогом батьки відвертіше розповідають про свої проблеми та труднощі у ви-

хованні дітей. Важливим є те, що індивідуальне спілкування дає вчителю можливість обрати правильний підхід до дитини.

Однією з форм роботи з батьками є *тиждень відкритих дверей*. Відкриті уроки, позакласні заходи організуються з метою ознайомлення батьків з новими програмами, методикою викладання предметів, вимогами вчителя. Щоб батьки з безлічі вражень виділили справді потрібне, класний керівник проводить вступну бесіду. Присутність батьків на відкритих уроках дозволяє уникати багатьох конфліктів, викликаних незнанням і нерозумінням батьками складності та

МОДЕЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ в навчальному закладі

специфіки навчальної діяльності в закладі.

Для забезпечення форм і змісту співпраці закладу та батьків використовуються усні журнали, „День добрих справ” (спільна трудова діяльність педагогів, батьків і дітей), „Дні довіри”, „Народна світлиця”, педагогічний позакласний всеобуч, ділові ігри. Ще однією традицією в роботі закладу є проведення тематичних заходів зустрічі поколінь „Дерево родоводу”. Спортивні змагання „Тато, мама, я – спортивна сім’я”, вогники, присвячені Дню матері, на честь свята Перемоги, концерти художньої самодіяльності. Все це допомагає батькам пізнати своїх дітей, відкрити для себе їхні ще невідомі сторони захоплення. Саме такі зустрічі мають велике значення в роботі із так званими проблемними дітьми. Адже проблемними вони стають і через нестачу спілкування, розуміння їх та сприйняття рідними і близькими дітьми.

Значущим напрямом діяльності класного керівника з родинами є **коригувальна робота**. Головне призначення корегувальної роботи – надання батькам своєчасної психолого-педагогічної допомоги та підтримки під час розв’язання таких *проблемних ситуацій*, як:

- криза адаптації до навчання;
- нестабільне становище в родині;
- розлучення батьків;
- раннє статеве дозрівання;
- вплив на дитину компанії.

ЗОЛОТІ ПРАВИЛА ВИХОВАННЯ В СІМ’І

1. Повага до індивідуальності дитини (врахування бажань, інтересів, потреб), її самостійності, допомога у пошуку шляхів виходу зі складних ситуацій.
2. Формування системи цінностей та збереження в сім’ї емоційного комфорту.
3. Підвищення психологічної освіти батьків, набуття знань, урахування індивідуальних та вікових особливостей дитини.
4. Забезпечення тісного взаємозв’язку та взаємодії зі школою та іншими дитячими колективами. Лише дружні, відкриті стосунки дитини з батьками, взаємодопомога, турбота та увага забезпечать добрі відносини в сім’ї, бажаний результат виховання.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ БАТЬКАМ

1. Не навчайте того, в чому ви самі не обізнані. Щоб правильно виховувати, треба знати вікові та індивідуальні особливості дитини.
2. Не сприймайте дитину як свою власність, не ростіть її для себе. Довіряйте дитині. Залишайте за нею право на власні помилки, тоді дитина оволодіє вмінням їх самостійно виправляти.
3. Не ставтеся до дитини зневажливо. Дитина повинна бути впевнена в своїх силах, тоді з неї виросте відповідальна особистість.
4. Будьте терплячими. Ваша нетерплячість – ознака слабкості, показ вашої невпевненості в собі.
5. Будьте послідовними у своїх вимогах, але пам’ятайте: твердість лінії у вихованні досягається не покаранням, а стабільністю обов’язкових для виконання правил, спокійним тоном спілкування, неквапливістю та послідовністю.
6. Вчіть дитину самостійно приймати рішення і відповідати за них.
7. Замініть форму вимоги „Роби, якщо я наказав!” на іншу: „Зроби, тому що не зробити цього не можна, це корисно для тебе і твоїх близьких”.
8. Оцінюючи дитину, кажіть їй не тільки про те, чим ви невдоволені, а й про те, що вас радує. Не порівнюйте її з сусідською дитиною, однокласниками, друзями. Порівнюйте, якою вона була вчора та якою є сьогодні. Це допоможе вам швидше набути батьківської мудрості.
9. Ніколи не кажіть, що у вас немає часу виховувати свою дитину, бо це означатиме: мені ніколи її любити.
10. Завжди пам’ятайте: ми виховуємо дітей власним прикладом, системою власних цінностей, звичним тоном спілкування, ставленням до праці та дозвілля.

Коригувальна робота – це, зокрема, і заходи з профілактики шкідливих звичок. Ефективність роботи багато в чому залежить від підтримки та активності батьків. Індивідуального коригування потребують неповні родини, проблемні сім'ї. Вдалими формами роботи в цьому напрямку є змістовне вивчення умов життя, побуту, взаємин між дорослими й дітьми, особистості кожного з батьків; листування з класним керівником; відвідування консультативних

пунктів, індивідуальні консультації, спеціальна корекційна робота [6, с. 36-48].

Протягом п'яти років у закладі працює **служба психолого-педагогічного супроводу**. Метою супроводу батьківської громадськості є забезпечення своєчасної допомоги при виникненні кризових або складних життєвих ситуацій, у вихованні дітей на різних вікових етапах. Завдання психолого-педагогічного супроводу полягає у взаємодії з родинами для розширення усвідомленості мотивів виховання в сім'ї, оптимізації форм батьківського впливу в процесі виховання дітей, позитивного ставлення до здорового способу життя [4, с. 14-17].

Варіантів роботи в системі „батьки – діти – вчителі” багато та основа їх єдина – пошуки конструктивних шляхів взаємовідносин на основі довіри, взаємодопомоги, взаємодопомоги, доброзичливості. Власне, таким шляхом ми спонукаємо себе до творчості з батьками у вихованні високорозвинутої особистості.

Тільки разом з батьками, спільними зусиллями вчителі можуть дати велике людське щастя (В.О. Сухомлинський) [7].

Людмила Нагай
Партнерство образовательного заведения и родителей как предпосылка развития личности и успешного обучения

Организация полноценного взаимодействия педагогов и родителей является сегодня одним из самых важных заданий, что стоят перед заведениями образования. Такое взаимодействие осуществляется постоянно и является неотъемлемой составляющей воспитательной работы заведения.

В статье представлена практика работы заведения с родительской общественностью, определены направления работы, описаны определенные рекомендации для классных руководителей, творческих учителей и небезразличных родителей.

Ключевые слова: партнерство, методика контактного взаимодействия, принципы взаимодействия, формы работы с родителями, функции совместной деятельности, корректирующая работа, социально-психологическое сопровождение, психологическое образование родителей.

Ludmila Nagay
Partnership of educational institution and parents as precondition of personality evolution and successful education

Organizing full-scale cooperation of teachers and parents is today one of the most prominent problems for educational institutions. Fruitful cooperation of a teacher and family for common purpose is a guarantee of success in hard-fought work of upbringing younger generation. Such a cooperation realizes permanently and it is an indispensable component of educational work of the institution.

Practical aspects of the institution work with parents' community are demonstrated in the article.

Directions of the work are marked, some recommendations are given to form-masters, creative teachers, and engaged parents.

Key Words: partnership, contact interaction technique, principles of interaction, forms of work with parents, functions of joint working, correctional work, social-psychological support, psychological education of parents.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України „Про освіту”.
2. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К.: Рад.школ, 1978.
3. Цибульова Л.В., Билдіна В.В. Довідник класного керівника. – Х: „Ранок”, 2008.
4. Організація виховної роботи. / Упор. Н.В. Кочанова. – Х.:Видавництво „Ранок”, Веста, 2008.
5. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник для студ. вищих навч. закл. – К.: Вид. центр „Академія”, 2001. – С. 226 - 232.
6. Батьківські збори/ Упор. О.Л. Співак. – Х.: Видавництво „Ранок”, 2009.
7. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками. – Х.: Вид. група „Основа”, 2007.
8. Мирошниченко Ю. Взаємодія школи і сім'ї у формуванні особистості дитини // Психолог. – № 14. – С. 14 - 17.